

Brugsret til gravsteder

GiasCentret har udarbejdet denne vejledning, der beskriver reglerne for brugsret til gravsteder og hvilke forhold, kirkegården skal være særligt opmærksomme på. Vejledningen tager udgangspunkt i Kirkeministeriets cirkulære om brugsret til gravsteder (nr. 168 af den 5. august 1977). Kirkegården kan se cirkulæret på retsinformation.dk. Vejledningen skal ses i sammenhæng med [Kirkeministeriets vejledning for kirkegårdsvedtægter fra 2018](#).

Visse steder er der indsat henvisninger (links) til nyttige hjemmesider og til den gældende lovgivning på området.

Indhold

1. Gravstedsbrevet	1
2. Hvad har man som gravstedsbruger ret til?	2
3. Hvem har brugsretten?	3
3.1. Eneberettiget til gravsted/erhvervelse af gravsted ved dødsfald (typisk nyt gravsted)	4
3.2. Retten til gravsted med andre (typisk familiegravsted)	5
3.3. Når flere har brugsretten sammen	7
4. Fornyelse af brugsretten	8
5. Forlængelse af brugsretten	8
6. Ophør af brugsretten	9
7. Registrerede gravminder	10
8. Afgørelser om brugsret	10
9. Hjælp og vejledning	10

1. Gravstedsbrevet

Alle har ret til at blive begravet på en folkekirkelig kirkegård i det sogn, de bor, uanset tro eller medlemskab af Folkekirken.

Når et gravsted bliver erhvervet, skal kirkegården lave et gravstedsbrev for gravstedet, uanset om der betales for erhvervelse eller ej. Kirkegården giver gravstedsbrevet til den, der har ret til at bruge gravstedet. Det vil typisk være anmelderen af dødsfaldet, men kan også være andre personer.

Eksempel:

Allan og Berit er gift. Allan dør og bliver begravet i et nyt gravsted. Allans bror Knud anmelder dødsfaldet, men Berit har som ægtefælle brugsretten alene, og det bør derfor være Berit, som kirkegården udsteder gravstedsbrevet til.

Kirkegården kan finde skabelon for gravstedsbrev på DAP under håndbogen "[Blanketsamling](#)".

I gravstedsbrevet skal der stå:

- navn og adresse for gravstedsbrugeren (med cpr-nr.)
- gravstedets betegnelse (nummer og placering)
- antal gravpladser
- brugstidens længde
- eventuelle særlige begrænsninger i brugsretten til gravstedet
- om brugsretten helt undtagelsesvist ikke kan fornys
- om overdragelse af brugsretten til andre kun kan ske med kirkegårdens accept
- om kredsen af personer, som må begraves i gravstedet, er begrænset
- at når afdøde bliver begravet i et nyt gravsted, og afdødes nærmeste efterladte er umyndige børn uden værge, har børnenes nye værge ret til inden 1 år efter begravelsen at kræve, at brugsretten overføres til børnene. Den samme ret har børnene selv, hvis de inden 1 år efter begravelsen bliver myndige. Den, der havde erhvervet brugsretten til gravstedet, har i så fald krav på at få tilbagebetalt udgifter til gravstedets erhvervelse og anlægelse. Disse regler gælder dog ikke, hvis børnene alle er over 15 år og har givet deres tilslutning til, at brugsretten blev tillagt erhververen.

Hvis kirkegården henviser til kirkegårdsvedtægten i gravstedsbrevet, skal kirkegården enten sætte den pågældende regel fra kirkegårdsvedtægten ind i gravstedsbrevet eller vedlægge hele vedtægten.

2. Hvad har man som gravstedsbruger ret til?

Når man har ret til at blive begravet på et sogns kirkegård, har man ret til at få udlagt et gravsted med én gravplads. Hvis der er en efterlevende ægtefælle, har man ret til at få udlagt et gravsted med to gravpladser.

Retten til at få udlagt et gravsted forudsætter, at det sker i forbindelse med et dødsfald. De eneste, der som udgangspunkt har krav på at få udlagt et gravsted, hvor de kan blive begravet engang i fremtiden, er efterlevende ægtefæller.

Man kan reservere et gravsted, hvis kirkegårdens vedtægter giver mulighed for det. For at reservere et gravsted, skal man betale for eventuel vedligeholdelse fra tidspunktet for aftalens indgåelse. Det er ikke muligt at lave en aftale, hvor der først betales fra tidspunktet for nedsættelse af kiste/urne.

Retten til at få udlagt et gravsted omfatter erhvervelse af brugsret for én brugsperiode, der svarer til fredningsperioden. Et gravsted kan ikke nedlægges inden for fredningsperioden, men kan godt ryddes ved manglende vedligeholdelse eller manglende betaling. Se herom i afsnit 6.

Man har ret til at bruge gravstedet efter de regler, der gælder i lovgivningen, kirkegårdsvedtægten og gravstedsbrevet.

Man må bl.a.

- indhegne gravstedet
- sætte planter på gravstedet
- sætte gravsten, figurer mv. (mindesmærker) på gravstedet

- sætte urner og kister ned
- bestemme gravstedets vedligeholdelse
- forny retten til at bruge gravstedet.

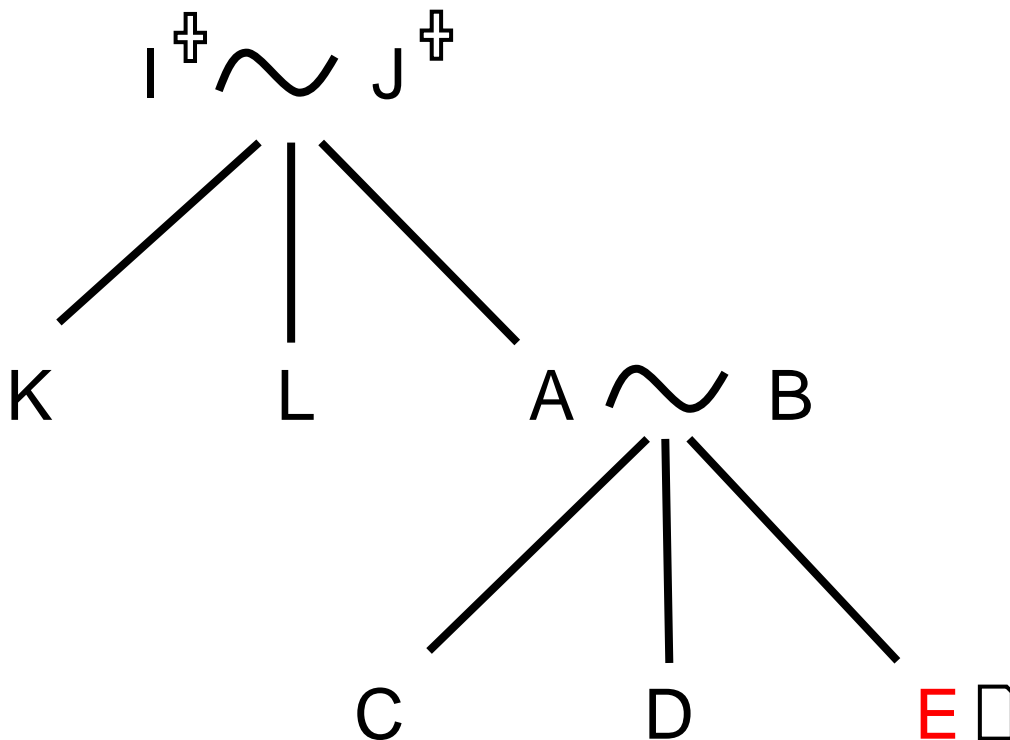
Hvis afdøde havde ønsker til gravstedets indretning og vedligeholdelse m.v., bør ønskerne dog, så vidt det er muligt, overholdes.

Når gravstedsbrugeren ønsker flytning af kister og urner i gravstedet, skal der både være accept fra alle, der har brugsret til gravstedet, og accept fra afdødes nærmeste pårørende.

Eksempel:

Iver og Julie er gift og har tre børn sammen, Knud, Lene og Allan. Iver og Julie dør og skal begravnes, men det er ikke afklaret hvorhenne. Allan er gift med Berit og har tre børn, Carl, Dorte og Elin. Elin køber et gravsted, hvor hun ønsker, at bedsteforældrene skal ligge. Knud, Lene og Allan giver lov til dette.

Elin får brugsretten alene og kan selv bestemme, hvem der ellers må blive sat ned i gravstedet. Knud, Lene og Allan skal dog høres, hvis Elin vil flytte urnen efter bedsteforældrene.

3. Hvem har brugsretten?

Selvom der kun står én person på gravstedsbrevet, kan der godt være andre, som også har brugsretten.

Når man har brugsret til et gravsted, kan man kræve, at ens brugsret bliver noteret i kirkegårdsprotokollen.

I forhold til brugsretten er det ligegyldigt, hvem der står på gravstedsbrevet, og hvem der betaler for gravstedets vedligeholdelse og fornyelse. Man kan godt betale for vedligeholdelsen af et gravsted og stå på gravstedsbrevet uden at have brugsretten over gravstedet. Den, der står på gravstedsbrevet, skal man kun se som kirkegårdens kontaktperson til gravstedet.

I det følgende beskrives en række typiske eksempler på, hvem der har brugsretten til et gravsted.

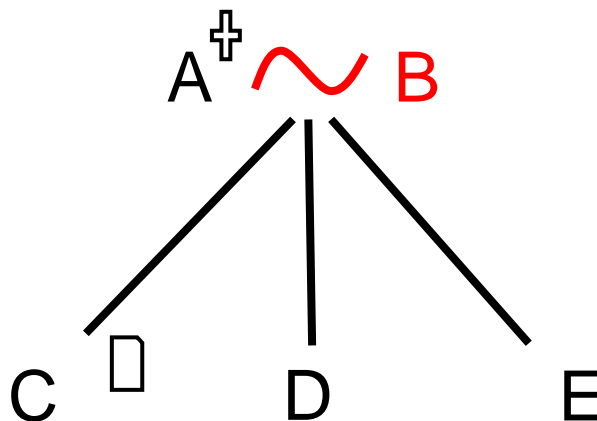
3.1. Eneberettiget til gravsted/erhvervelse af gravsted ved dødsfald (typisk nyt gravsted)

Havde afdøde brugsretten til et gravsted selv, eller bliver gravstedet købt i forbindelse med afdødes død, får afdødes arvinger efter arveloven brugsretten. Er der en efterlevende ægtefælle, får ægteparrets fællesbørn først brugsret til gravstedet, når den længstlevende ægtefælle dør.

Eksempel:

Allan og Berit er gift og har tre børn sammen, Carl, Dorte og Elin. Allan dør og bliver begravet i et nyt gravsted. Carl står på gravstedsbrevet.

Berit får brugsretten alene, selvom Carl står på gravstedsbrevet. Når Berit engang dør, vil børnene få brugsretten.

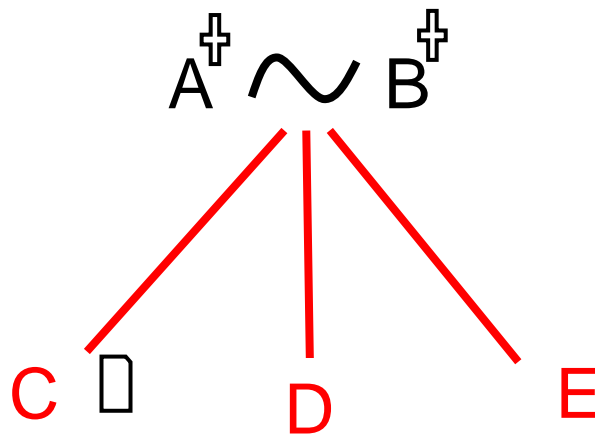

Havde afdøde retten til et gravsted selv, eller bliver gravstedet købt i forbindelse med afdødes død, får afdødes arvinger efter arveloven brugsretten.

Eksempel:

Allan og Berit er gift og har tre børn sammen, Carl, Dorte og Elin. Allan dør først og bliver begravet i et nyt gravsted. Berit får brugsretten til gravstedet, indtil hun dør. Berit dør og bliver nedsat i samme gravsted. Carl står på gravstedsbrevet.

Alle tre børn får brugsretten til gravstedet, selvom Carl står på gravstedsbrevet alene. Carl, Dorte og Elin får dermed brugsretten sammen.

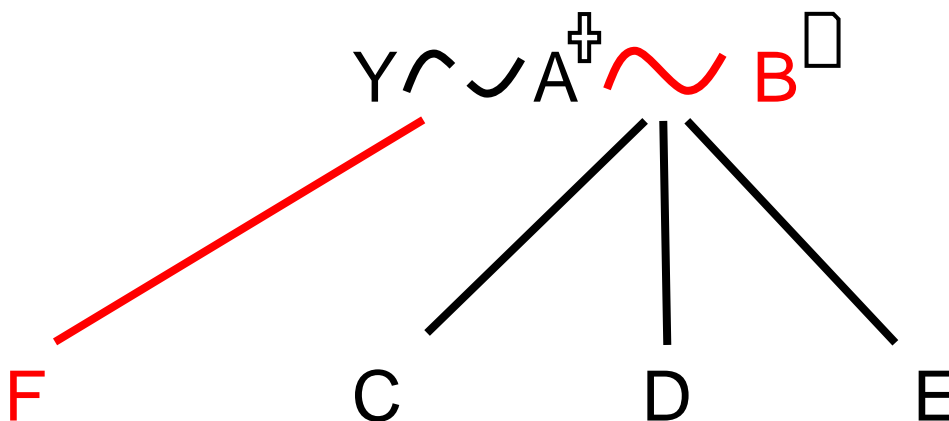

Havde afdøde særbørn, har den efterlevende ægtefælle og særbørnene brugsretten i fællesskab.

Eksempel:

Allan og Berit er gift og har tre børn sammen, Carl, Dorte og Elin. Allan var tidligere gift med Yonne og har barnet Frede fra det forhold. Allan dør og bliver begravet i et nyt gravsted. Ægtefællen Berit lever stadig. Berit står på gravstedsbrevet.

Frede og Berit har brugsretten sammen, indtil Berit dør. Når Berit dør, overtager Carl, Dorte og Elin brugsretten efter Berit. Yonna er ikke gift med Allan og har derfor ingen ret til gravstedet.

Reglerne gælder kun, hvis afdøde ikke havde besluttet andet. Derimod er det uden betydning, om afdøde bliver begravet i gravstedet.

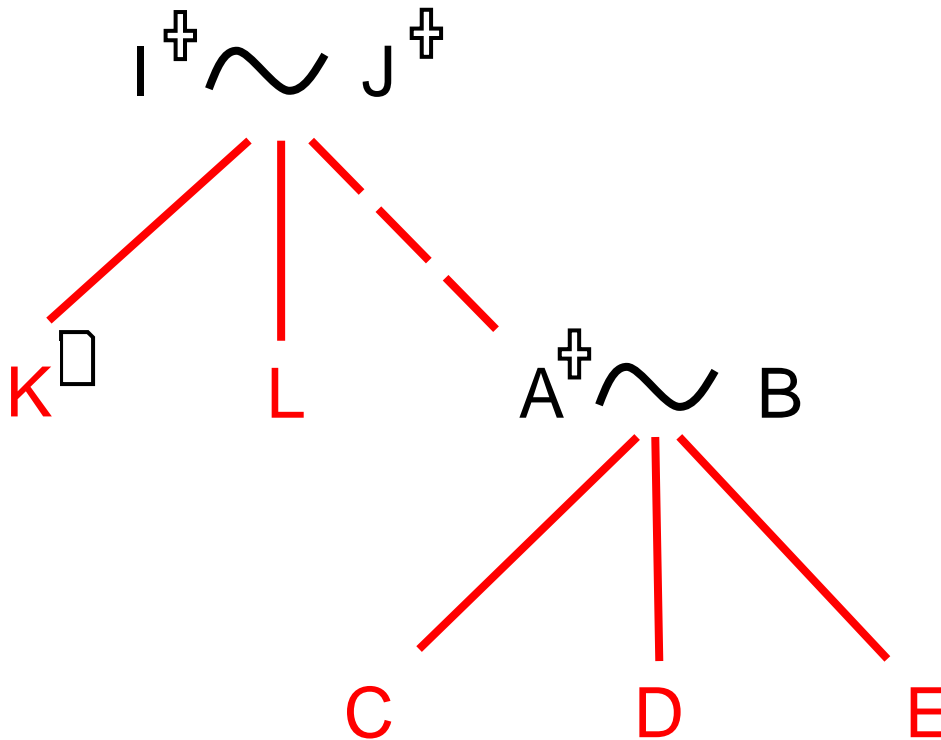
3.2. Retten til gravsted med andre (typisk familiegravsted)

Havde afdøde retten til et gravsted sammen med andre, falder afdødes andel i brugsretten i arv til arvingerne efter loven. En efterlevende ægtefælle får dog ikke ret til gravstedet, uanset om afdøde begravet i gravstedet.

Eksempel:

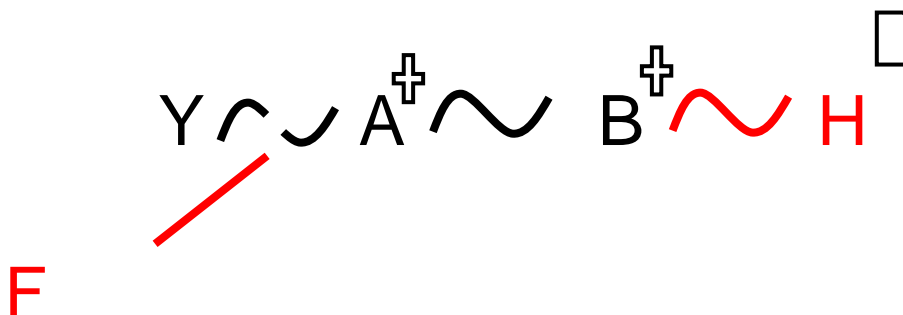
Iver og Julie er gift og har tre børn sammen, Knud, Lene og Allan. Iver og Julie dør og bliver begravet. Knud står på gravstedsbrevet. Allan bliver gift med Berit og får tre børn, Carl, Dorte og Elin. Allan dør og bliver begravet i samme gravsted som sine forældre. Knud, Lene, Carl, Dorte og Elin har brugsretten sammen, selvom Knud står på gravstedsbrevet alene. Berit får ikke brugsret.

Havde afdøde brugsretten sammen med en tidligere i gravstedet begravet ægtefælles særbørn, og levede afdøde ved dødsfaldet i ægteskab, falder afdødes andel i retten til gravstedet dog i arv til den efterlevende ægtefælle, hvis afdøde begravnes i gravstedet.

Eksempel:

Allan og Berit er gift. Allan var tidligere gift med Yonna og har barnet Frede fra det forhold. Allan dør og bliver begravet i et nyt gravsted. Ægtefællen Berit og særbarnet Frede har brugsretten sammen. Berit gifter sig på ny med Hans. Berit dør og bliver begravet i samme gravsted som Allan. Frede og Hans har brugsretten sammen.

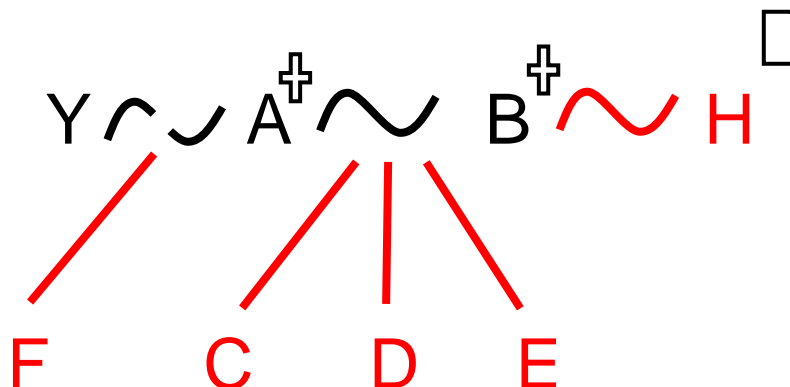
Hvis de to afdøde ægtefæller havde børn sammen, ville også børnene få brugsretten.

Eksempel:

Allan og Berit er gift og har tre børn sammen, Carl, Dorte og Elin. Allan var tidligere gift med Yonna og har barnet Frede fra det forhold. Allan dør og bliver begravet i et nyt gravsted. Ægtefællen Berit og særbarnet Frede har brugsretten sammen. Berit gifter sig på ny med Hans. Berit dør og bliver begravet i samme gravsted som Allan.

Frede, Carl, Dorte, Elin og Hans har brugsretten sammen.

3.3. Når flere har brugsretten sammen

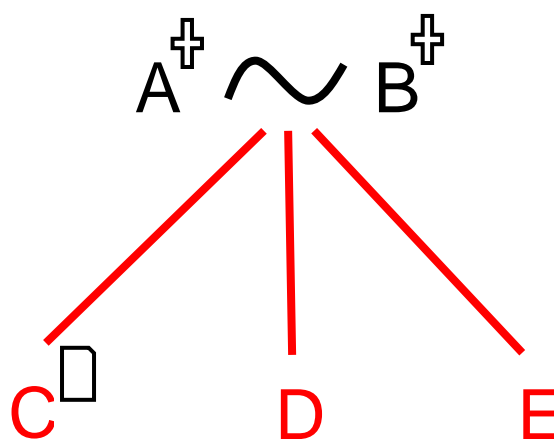
Når flere har brugsretten sammen, skal der være enighed mellem dem om væsentlige dispositioner over gravstedet.

Væsentlige dispositioner er fx

- begravelser/bisættelser,
- flytning af kister og urner,
- anbringelse, ændring eller fjernelse af mindesmærker og
- ændring af gravstedets anlægsplan.

Eksempel:

Allan og Berit er gift og har tre børn sammen, Carl, Dorte og Elin. Allan dør først og bliver begravet i et nyt gravsted. Berit får brugsretten til gravstedet, indtil hun dør. Berit dør og bliver nedsat i samme gravsted. Carl står på gravstedsbrevet. Alle tre børn får brugsretten til gravstedet, selvom Carl står på gravstedsbrevet alene. Carl, Dorte og Elin får dermed brugsretten sammen. Carl ønsker at sætte to hunde i sten på gravstedet, da Berit havde to hunde, som hun var meget glad for. Dorte og Elin skal acceptere, at der bliver sat mindesmærker på gravstedet.

Den, der henvender sig til kirkegården, skal udfylde en tro og love-erklæring om, at alle er enige, og at personen må handle på deres vegne. I kan finde tro- og love-erklæring [her](#). Personen skal også vise skriftligt samtykke fra dem, der er noteret i kirkegårdsprotokollen som brugsberettigede. Hvis kirkegården ikke kender personen, kan kirkegården bede om legitimation.

Enhver af de brugsberettigede kan dog uden de andres samtykke træffe bestemmelse om sin og ægtefællens begravelse i gravstedet, hvis det kan ske uden at berøve de øvrige berettigede mulighed for at træffe tilsvarende bestemmelse for deres vedkommende.

Eksempel:

Carl, Dorte og Elin har brugsretten sammen til et dobbeltgravsted, hvor deres forældre, Allan og Berit, ligger begravet. Carl, Dorte og Elin er alle gift. Da der ikke er plads til alle tre ægtefæller i gravstedet samtidig, kan hverken Carl, Dorte eller Elin beslutte alene, at deres ægtefælle skal begravnes i gravstedet.

4. Fornyelse af brugsretten

Når brugsretten til et gravsted udløber, har man ret til at få fornyet brugsretten til gravstedet. Det vil typisk stå i kirkegårdsvedtægten, hvor længe brugsretten kan fornyes af gangen (fx 5 år).

Fornyelse for flere perioder på én gang kan kun ske, hvis der er åbnet mulighed for det i kirkegårdsvedtægten.

Brugsretten til et gravsted kan ikke fornys, hvis en plan for kirkegårdens indretning (reguleringsplan) inddrager gravstedet helt eller delvis. Planen skal være godkendt af provstiuvalget.

5. Forlængelse af brugsretten

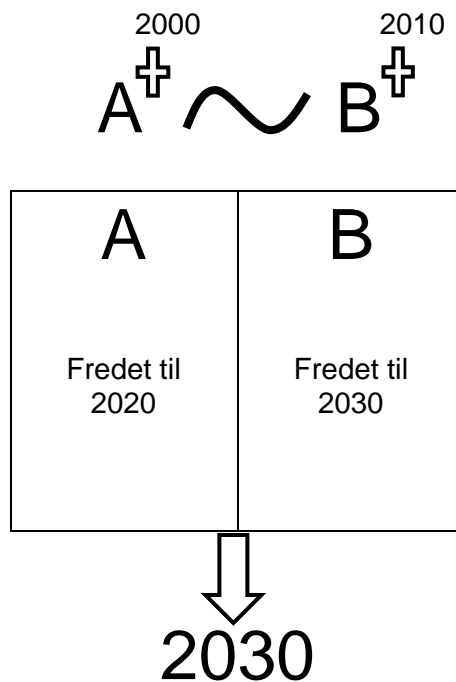
En forlængelse er ikke det samme som en fornyelse.

Et gravsted kan indeholde én eller flere gravpladser. Når der er erhvervet brugsret for en enkelt fredningsperiode, og gravstedet er udlagt med to eller flere gravpladser, kan der være behov for at forlænge brugsretten til gravstedet ud over den første fredningsperiode, fordi brugsretten skal vare, til fredningstiden udløber efter den seneste begravelse. En forlængelse følger de samme regler, som fremgår af kirkegårdsvedtægten om erhvervelse af brugsret.

Er der fx erhvervet et kistegravsted med to pladser, fordi der er en efterlevende ægtefælle, som til sin tid skal begravnes ved siden af førstafdøde, må brugsretten til gravstedet, når længstlevende bliver begravet i gravstedet, forlænges, så brugsretten til de to gravpladser udløber samtidig.

Eksempel:

Allan og Berit er gift. Allan dør i år 2000 og begravnes i et kistegravsted med en fredningstid på 20 år. Det vil sige, at fredningsperioden udløber i 2020. I forbindelse med erhvervelsen af gravstedet udlægges en gravplads ved siden af Allan til Berit. Berit dør i år 2010 og kistebegravnes ved siden af Allan. Da fredningstiden er 20 år, udløber fredningsperioden for Berits gravplads i år 2030. Derfor er det, når Berit begravnes i gravstedet, nødvendigt at forlænge brugsretten for Allans gravplads i 10 år sådan, at brugsperioden for de to gravpladser i gravstedet udløber samtidig i år 2030.

6. Ophør af brugsretten

Brugsretten ophører ved udløbet af brugstiden, med mindre den bliver fornyet inden da. Kirkeministeriet opfordrer til, at gravstedet ikke bliver nedlagt, uden at gravstedsbrugeren er blevet underrettet og har haft mulighed for at tage stilling til en eventuel fornyelse. Menighedsrådet skal sende en påmindelse til gravstedsbrugeren om, at

- brugsretten udløber,
- der er mulighed for at forny brugsretten til gravstedet, og
- henvendelse herom skal ske til menighedsrådet snarest og senest før brugsperiodens udløb.

Hvis gravstedsbrugeren ikke reagerer, bør menighedsrådet fremsende en ny påmindelse med en frist for henvendelse.

Når brugsretten ophører, har gravstedsbrugeren ret til at fjerne mindesmærker, planter m.v. på gravstedet. Kirkegården overtager de mindesmærker og planter m.v., som ikke fjernes af gravstedsbrugeren.

Har gravstedsbrugeren udtrykkelig tilkendegivet, at han ønsker gravstedet nedlagt ved brugsrettens ophør, kan kirkegårdsbestyrelsen ikke overdrage brugsretten til andre, før gravstedet er ryddet.

Brugsretten til et gravsted kan ophøre, hvis en reguleringsplan inddrager gravstedet helt eller delvis. Reguleringsplanen skal være godkendt af provstiudvalget, og fredningsperioden fra den senest foretagne begravelse i gravstedet skal som udgangspunkt være er slut. Kirkegården kan dog inddrage gravstedet inden udløbet af fredningsperioden, hvis den, der har brugsretten, samtykker.

Brugsretten ophører ikke, selvom et gravsted som følge af manglende vedligeholdelse bliver ryddet og besået med græs eller gruslagt. Gravstedsbrugeren kan dog udtrykkeligt give afkald på retten til gravstedet. Menighedsrådet kan finde fremgangsmåden for nedlæggelse af misligholdte gravsteder i [vejledning for kirkegårdsvedtægter](#).

7. Registrerede gravminder

Menighedsrådet overtager vedligeholdelsen af registrerede gravminder på gravsteder, hvor brugsretten er udløbet (hjemfaldne gravsteder). Reglerne om registrerede gravminder står i Kirkeministeriets [vejledning om registrering af gravminder m.v.](#) Det er ifølge Kirkeministeriet ikke hensigten med vejledningen, at der nødvendigvis skal være et registreret gravminde på hver kirkegård. Der kan derfor være kirkegårde, hvor det efter en gennemgang vurderes, at ingen gravminder bør registreres.

Kirkegården må ikke sløjfe den type gravsteder uden tilladelse fra provsten på provstesynet.

Man må ikke fjerne registrerede gravminder fra kirkegården uden tilladelse fra biskoppen.

8. Afgørelser om brugsret

Kirkegården skal træffe afgørelse, når der er uenighed om, hvem der har brugsretten til gravstedet, og hvad der skal ske med gravstedet. Man kan klage over afgørelsen direkte til Kirkeministeriet uden om provstiudvalget, biskop og stiftsøvrigheden.

GiasCentret har lavet skabeloner til afgørelser. Afgørelserne kan I finde [her](#).

9. Hjælp og vejledning

Har kirkegården brug for hjælp og vejledning, er der mulighed for at kontakte det lokale stift.

Kirkegården kan finde skabelon for gravstedsbrev på DAP under håndbogen "[Blanketsamling](#)".

Kirkegården kan finde

- skabeloner til afgørelser
- skabelon for kirkegårdsvedtægt
- Kirkeministeriets vejledning om registrering og afregistrering
- øvrige vejledninger kan på DAP under [GIAS](#) i højre side.